

**ВКЛАД Є. БЕРЧЕНКО У РОБОТУ ХАРКІВСЬКОЇ  
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**  
**Стаднік Ю.О.**

*Національний технічний університет  
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Євгенія Василівна Берченко (1884- після 1934) заслужено входить до категорії вчених, які заклали основи української науки про мистецтво. Професійна діяльність вченої пов'язана з іменами її вчителів проф. Ф. Шміта та проф. С. Таранушенка. У 1924 р. вона стала аспіранткою (з 1926 – науковим співробітником) секції мистецтвознавства Харківської науково-дослідної кафедри історії української культури, яку очолював Д. І. Багалій [2, с. 125].

Дослідження вченої охоплювали питання української народної архітектури, зокрема настінного розпису українських хат та господарських будівель, виробництва та техніки виготовлення килимів. Вчена збирала автентичні зразки стінових малюнків з Катеринославщини [1] та була однією з перших, хто вивчав Петриківський розпис. Працювала у музеях Києва, Харкова, Полтави та ін. [4]. Результатом її експедиційних пошуків та співпраці з майстринями стінопису стала виставка в Державному Російському музеї (1928) [2, с. 126]. Після ліквідації кафедри Д. І. Багалія Є. В. Берченко продовжила свою діяльність в Інституті матеріальної культури [2, с. 126], разом із колишніми колегами по кафедрі. Ґрунтовний, хоч і нечисельний друкований доробок, вчена вказувала у звітах до Укрнауки (Укр. голов. упр. наук. установ.) [3]. Це публікації у виданнях Харкова, Києва та Львова.

Праця вченої припинилася у 1933-му р., коли її включили до списку молодих науковців, яких звинувачували у підготовці збройного повстання з метою повалення радянського режиму [5, с. 140]. А з 1934 р. доля вченої залишається невідомою. Варто погодитися з думкою С. Білоконя про те, що праця Є. Берченко, подібно до багатьох діячів «розстріляного відродження», відображає характер мистецтвознавчих досліджень свого часу, але протягом тривалого часу була викреслена з історії галузі.

**Література:**

1. Заява до Катедри історії української культури про надання командировки до Катеринослава. 1925 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 166. Оп. 5. Сп. 738. Арк. 218.
2. Іваненко С. О. Євгенія Берченко – харківська дослідниця народних монументальних декоративних розписів // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2013. № 2. С. 125-127.
3. Наукові праці [Є. В. Берченко]. 1927 р. ЦДАГО України. Ф. 166 Оп. 7. Сп. 630. Арк. 106.
4. План роботи на 1925-1926, аспірантки Є. В. Берченко. 1925 р. ЦДАГО України. Ф. 166 Оп. 3. Сп. 442, Арк. 84.
5. Ткаченко Б. І. Погром. Документальний нарис. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1» ТОВ, 2010, 372 с.